

BUDA-PESTA

30 Iunie st. v.

12 Iuliu st. n.

Va esi duminec'a.

Redact.: strad'a iernei nr. 1.

Nr. 26.

Anulu X.

1874.

Pretulu pe unu anu 10 fl.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

## Magda lui Arbure.

Balada.

Ranitu pan' la mórte, cu sabi'a 'n mana,  
Fu hatm. nulu Arbure prinsu;  
Ducêndu-lu departe la hórd'a pagana,  
Dispare Tatarulu invinsu.

Pe campulu isbandei stau corturi intinse,  
Voinicii cu Domnulu loru bendu;  
De hatmanulu Arbure vorb'a se 'ncinse:  
Geliá fia-care pe rendu!

Dar Voda se scóla aprinsu de manía:  
„Lasati bocituri de copii!  
Vitezi ca si dinsulu avemu noi o mia,  
O mia si sute de mii!

Intréga Moldova de hatmani e plina,  
D'unu chipu, d'o faptura, d'unu osu!  
Vodiutu-ati, la n'aib'a, o muma romana  
Sè crésca unu fiu ticalosu?

Atunci Romani'a se sterge din lume,  
Candú tiér'a i din Pontu in Carpati  
In stare va fi sè-i insire anume  
Pe cei ce-su nascuti imperati! . . .“

„Asié sè traiesci!“ i respunde d'odata,  
Sesitu p'unu calutiu tatarescu,

Unu tineru cu fraged'a vóce de féta  
Vibrandu dintr'unu chipu angerescu.

E fii'a lui Arbure, care 'n bataia  
Pe hatmanu l'a fostu insotîtu,  
Lucindu printre cete ca lun'a balaia  
Pe ceriulu de nori invelitu.

Candú Magda vediuse pe falnicu-i tata  
Cadiutu sub o dróia de rani,  
Plapand'a fecióra ca fiar'a turbata  
Isbiá si muscá pe pagani.

Acuma l'a tierii serbare venita,  
Ea dice: „Si eu voiú sè 'nchinu!  
Adus'am cu mine o cupa cernita:  
Turnati-mi intr'ins'a pelinu!“

Si-arunca p'o mésa, plinu inca de sange,  
Unu capu uriciosu de Tataru:  
„Candú tiér'a-i ferice, nici Magda nu plange!  
Voiú bé . . . inse éta paharu!“

B. P. Hasdeu.

## Pe marginea unui riu.

— Novela originala. —

(Fine.)

Ceialalti fetiori se grupara in giurulu loru admirandu-i.

In urma ei se predominira si Mariuca incepù:

— Scumpe Giorgiu! Credeam, cà nu te voiu mai vedé pana-i lumea.

— Draga Mariuca! — respunse Giorgiu intr'unu tonu misteriosu si debilu; — si nu-ai cugetatu tu la acea, cà Ddieu padiesce pe cei ce lupta pentru dreptate! Io-ti spuseseam atunci, iubita, cà vinu sè resbunu pe tatalu teu si pe fratele meu, pe cari i-a omoritu paganulu acel'a, si care erá pe ací sè mai ucida si pe taica-lu meu, déca acel'a n'ar fi avutu inca atât'a taría in vène, ca sè culce la pamentu pe unu tiranu, (parintele lui Giorgiu erá, care a puscatu pe dorobantu,) si scfi tu, draga, cà ceriulu apera pe cei ce resbuna nedreptatea?

— De ai sci tu Giorgie intemplàrile si necesurile mele de atunci încóce, si de ai sci tu câtu de grea mi-para mie viéti'a fara tine, eu, care me dedasem sè te vedu in tóta diu'a, si care te iubescu asié de tare, si déca sciai númerosele vesti rele, ce le audfi despre tine, o! de le sciai aceste tóte, tu nu te-ai mirá acum pentru cele ce-ti diceam.

— O! spune-mi-le dara tu, ca sè le sciu, — intrerupse Giorgiu, a carui curiositate erá la culme prin vorbele aceste, — spune-mi, spune, Mariuca, cine scie câte lucruri insemnate se voru fi intemplatu de atunci pe a casa!

— Asculta-me dara, iubite, am sè-ti povestescu multe, fórte multe intemplàri de unu anu de candu te-am vediatu mai pe urma, sè-ti le spunu barem cele mai insemnate, cà-mi va paré, cà mi-i mai usióra anim'a.

— Dómne, dómne, iubite Giorgiu, — continuà Maria, — mare durere mi-a fac tu si acea, cà eu nu-ti putui díce nici macaru o „cale buna“ candu ai plecatu. Erá marti de catra séra. Eu mersesem ingrigita naintea mamei mele, care intardiase sè vina de la téggu pana in nópte. De la unu timpu, catra mediulu noptii, o gasii in marginea apei, nepu-tintiósá si plangèndu. Eu incepuí a plange impreuna cu dins'a. Nu-mi vorbiá nimic'a, cà-ci nu putea de lacrimi. Eu o luai in bracie,

o adusei a casa, o-am pusu in patu, i udai fruntea si anim'a, si ea totu plangea.

„Mai tardíu apoi ea se mai intarí pucniu, indreptà spre mine o privire agera si incepù: „Iubit'a mea fíca, — eu i sarutai fruntea cu lacrimi, ea urmà cu glasu slabu:

„Eu simtiu, cà moru, medulàrile mele sunt strivite si rupte. Dusmanii m'au frantu si pe mine ca si pe tatalu teu. Viniam de la téggu si doi ticalosi de lotri impintenati me prinsera, mi-luara banisiorii ce aveam, apoi me legara de mani si de picióre si me pusera in tiermurii precepsti ai apei asié ca eu la cea mai mica clatire sè cadu si sè me inecu. Eu plangeam tare. Candu éta vedu o umbra apropiandu-se de mine. Erá unu calugaru. Eu me spariai, temendu-me sè nu fia vre-unu tiranu ca sè me arunce in apa, cà-ci doria, draga Mariuca sè te mai vedu odata barem pe tine. Ast'a erá totu ce doria. Calugarulu inse n'a fostu tiranu, elu a fostu angerulu pe care l'a tramisu Ddieu ca sè-mi implinésca dorinti'a cea din urma. Elu mi-deslegà membrele si me scóse in cale din tiermuri. Eu voiam sè-lu resplatescu, dar elu n'a primitu nimicu decátu o cruciulítia, ce-mi remase inca de la mum'a mea, si pe care o purtám totu in gramadiu.“

Giorgiu eschiamà ací:

— O! Dómne!

— Muma mea mai continuà cu unu glasu impunetoriu: Maria! eu voiu murí, si tie nu-ti lasu alta, decátu ca acestuia, de-lu vei cunósce vr'odata de pe cruciulítia mea sè-i ffi recunoscatória, de ti-ar constá macaru viéti'a. Audi! Acést'a-mi este dorinti'a cea din urma!

— Dómne! — eschiamà Giorgiu a dóu'a óra. Acelu calugaru m'a mantuitu si pe mine in nóptea acea de la móрте!

— Óre unde l'amu puté aflá, Dómne, — continuà Mariuca, — sè-i resplatescu macaru si cu viéti'a? Dar asculta, cà inca n'am sfi-sítu. Mam'a incetà de a vorbí din acelu momentu, si eu stam langa patulu ei udandu-i fruntea; candu éta intrà in casa, cam dupa mediulu noptii, feciorulu Ardelenului, si o necasu! nu-ti potu nici povestí de manía, intr' astu-felu de dureri incepe a-mi spune, cà elu me iubesc, eu i dísei, cà dóra i este destulu ce i-am spusu si mai nainte, cà eu iubescu pe mam'a, pe binefacatoriulu ei si pe tine, si cumca pe elu eu nu-lu voiu puté iublí pana-lumea. Elu se duse apoi tristu, spunendu-mi eu focu, cà me iubesc.

— Ticalosulu! — intrerupse Giorgiu.

— Pe candu se reversá de diori mam'a mea abié resuflá, ea se uitá inca profundu la mine ca si cum mi-ar mai spune: sè-i implinescu dorinti'a. Eu o sarutai plangêndu tare. Peste câte-va minute ea muri.

„In diu'a urmatória mama mea erá in pamentu si eu orfana. Dar inca mai multu. Audi trist'a veste despre intemplarea ta, si eram sè nebunescu de necasu. In urma me hotarí sè te cercu ori unde vei fi. Nimicu nu me mai legá de acelu satu. Plecai dara. In orasiu aflai, cà tu ai scapatu de la mórte. Atunci plecai spre Blasiu, unde credeam, sè te affu. Tu inse nu erai nici acolo. O betrana, la care ati fostu dormitu voi, mi-spuse, cà ati plecatu cu totii spre munti, unde erá sè se formeze o armata. Eu te-am urmaritu in totu loculu, cà-ci mi-propusem sè te affu viu ori mortu. De vei traí, sè traiescu cu tine; éra de esti mortu, sè moru langa tine.

Giorgiu nu mai putea vorbí de emotiune, ea continuà:

— E multu acum petrecu aici intre munti la o femeia, cu care si eu am luat partu la lupt'a de la Podulu Bolfului.

„Facêndu mai multe cãli printre munti si neaudindu nimicu despre tine, am crediutu cà ai muritu, si eram sè moriu si eu. Mi-adusei a minte inse de vorbele maicei mele, cari me cutrierau, si am incetatu cu propusulu meu.

„Dar éta asta-di te gasescu fara acceptare, multiamita ceriului!

— O! angerulu meu, sufletulu meu, fericirea mea, — díse Giorgiu sarutandu o cu dulcétia.

Abié fini elu aceste cuvinte si din drépt'a resunà dintre copaci o detunatura de pusca, dupa acea a dóu'a, a trei'a si in urma ei erau incungiurati de inimici din tóte partile. Ei erau nearmati, trebuira sè se predea.

Toti devenira prinsoneri.

Pe Giorgiu lu rupsera cu forti'a din bratiele Mariei, si ea remase diosu lesfnata.

Unu honvedu, voindu a-si bate jocu de ea, o aredicà de la pamentu lasandu-o sè cada de nou. Candu inse voi elu sè repete acést'a, o sabia, ce se asventà a supra capului seu dintre arbori, i curmà viétia.

Viniá o ceta de Romani in frunte cu Ardeleanu, care incepù batali'a cu honvedii prinuciderea torturatoriului Mariei.

Lupt'a erá spaimantatória.

Pariyasiulu erá plinu de cadavre, si stancele rosíte de sange.

Dupa o perdere mare, honvedii o luara la fuga.

Romanii i persecutau.

Ardeleanu inse remase inapoi, luà pe Maria si o duse langa ríu unde o udà cu apa sangiósã.

Ardeleanu se simtiea fórte fericitu, cà mai potù sè-i faca unu bine. Elu lacrimá candu o vedea in acea positiune trista. O! cà-ci elu o iubiá din sufletu!

Cugetandu Ardeleanu, cà ei nu-su in locu pré siguru, o duse in satulu Buciumu, unde o padí cu mare atentiune la cas'a unui munteanu, pana ce si-vini pucinu in ori.

Observandu apoi elu, cà starea ei mai multu nu e periculósã, o incredintiã muierii din casa, careia i dete ca recompensa o suma insemnata, apoi facêndu-o atenta la acea ca sè nu-i spuna alta despre mantuirea ei, decátu, cà o-a adusu acolo unu calugaru cu o cruciulitia in grumadiu, elu se indepartà.

Mai tardiu cadiu Mariuca in langóre, si in visele sale vorbiá totu despre angeri . . . despre Giorgiu . . . si despre unu calugaru, ce-i cutrierá tóta faptur'a.

University Library Cluj

Trecura vr'o dóue septemani si aerulu celu dulce alu muntiloru insanatosiã pe Mariuca.

Dar ea erá inca totu slaba. Dureri mari i consumau internulu.

Ardea de doru sè cunósca pe binefacatoriulu seu, dara nimenea nu-i putea dá desluciri mai detaiate despre elu, decátu, cà a fostu unu calugaru cu o cruciulitia in grumadi.

In urma incepù a se familiarisá cu ide'a, cà acela e angeru; acelu dulce angeru padítoriu, despre care i povestea mum'a sa, cà adórme cu aripele sale pe favoritiu sei.

— Numai angeru póte sè fia, — dícea ea, — fiintia pamentésca nu este cu putintia sè implinesca astu-felu de fapte.

Ea iubiá pe acelu angeru, inse numai ca pe . . . angeru, lu-adorá, si doriá sè-lu védia câtu mai curundu. Nu mai avea ea alta sperantia decátu sè móra.

Ce i si mai promitea viéti'a?

Parinti, binefacatoriulu si insu-si Giorgiu, credea ea, cà numai in ceriu mai póte regasí.

Cetatea D\* este încungiurată de munti seculari, a carorui picioré pline de flori le spéla valurile spumegande ale Muresiului.

Acést'a cetate sierbiá de carcere in 48 pentru munténii prinși in diverse locuri.

Erá cam la mijloculu lunei lui julie.

Ungurii perdusera mai multe lupte, si amaratiunea i-a condusu pana acolo, de ei si-au propusu sè omóra pe toti prinsonierii, ce li stau la dispositiune.

Pentru cei din acést'a cetate macelulu se decise pe o dumineca.

Nóptea spre duminéc'a nefericita si reversà si Diana intardîa de a se aretá pe munti.

Cam la 11 óre nóptea o luntritia se apropià de tiermurea Muresiului spre cetate.

Sentinel'a se preamlá cu unu pasiu amesuratu pe unu locu mai aredicatu in tiermuriu riului.

Luntriti'a ajunsé pana in desulu unei salce, unde descinse din ea o figura négra de totu, care, legandu-si vasulu de acea salce, se furisià pe incetulu printre pietri catra cetate.

De odata vigili'a statù in locu si figur'a négra se tupi de dupa o piétra cu frica.

Dar vigili'a nu facù alta, decátu strigà ór'a, dupa datina.

Omulu ascunsu recapetá putere, convingându-se, cà nu e observatu; se târaì dara mai incolo, pana ajunsé langa o frantura mai mare de stanca.

De o parte a stancei si-facù o intrare — care erá deja mai dinainte pregatita — si se furisià pe unu coridoru subteranu cu ajutoriulu unei lampe portative.

Dupa câte-va secunde elu se aflá sub murrîi cetàtii. Ajungându ací scóse cu precautiune câte-va pietre din fundamentu, apoi redicà o lespede mai mare de piétra cioplita, si deja erá in intrulu unei chilii de inchisóre. Ací stinse lamp'a.

Nefericitulu prinsonieru din acést'a locuintia umeda se implù de fiori la vederea acesteì intemplàri.

— O! cine esti? — strigà elu, — mórtea? Déca esti mórtea, vino iute, iute, vino si me iá; séu de esti angerulu meu, atunci vino si-mi spune nainte de mórte, cà unde e Mariuca? Mariuca . . . Mariuca, . . . si elu incepù a plange intr'unu tonu plinu de durere si mes-tecatu cu nebunia.

— Liniscesce-te, iubitulu meu, lu-agrai

celu ce intrase, indata vei scé cine sum, vino numai dupa mine!

— Nu voi merge, — adause Giorgiu, cà-ci elu erá, — nu m'oiu duce. Tu vrei sè me desparti pe mine de Maria? oh! Ea este in ceriuri, sciu bine. Si pentru ce? Numai pentru mine, si apoi eu sè nu o urmarescu acolo? Eu sè nu fiu asié precum erá ea de credintiósá? Du-te, du-te, nu me vei insielá tu pe mine! Mariuca, draga Mariuca, peste pucine mominte éra vomu fi noi fericiti, inse nu acé mai multu, ci acolo, acolo . . . in ceriu . . .

— Vei vedé pe Mariuca! Audi, o vei vedé numai decátu, — dîse calugarulu, — inse numai asié, déca nu vei mai face vorbe, ci mi-vei urmá mie.

La audiulu acestora Giorgiu nu mai dîse nimicu, ci-lu urmari.

Pe candu diorile si-inaltiau lamp'a rubinina printre munti, ei erau in marginea Buciumului.

Maria tocmai viniá cu apa de la isvoru, candu convenì cu dînsii. Ea remase frapata la acestu evenimentu atátu de neasceptatu.

Simtiemintele ambiloru erau atátu de miscate, incátu nu putura sè graiésca nici unulu.

Maria avea fericire sè póta vedé naintea ei pe doi ómeni, cari singuri o mai indemnau sè traiésca: calugaruiu binefacatoriu si Giorgiu. Intr'unu tardú Giorgiu imbratîsià pe Mariuca, sarutandu-o cu dulcétia.

Inse ochii ei erau atientiti a supra calugarului, care i priviá cu o indestulare nemarginita. De odata elu privi spre ceriu eschiamandu: „Dómne, multiumescu-ti cà-su fericiti!“

— Omu esti séu angeru? — intrebà Mariuca intr'aceá cu unu tonu plinu de reverintia si adumbritu de tóte simtiemintele animei.

— Eu, — response calugarulu lapedandu vestmentulu monacalu si aparendu imbracmintea sa de rëndu, — eu sum omulu celu mai fericitu pe lume, cà-ci am pututu sè-ti ajutu.

— Iertare, iertare . . . — strigà Maria intr'unu tonu desperatu, cadiendu in genunchi naintea lui P. Ardeleanu, marele seu binefacatoriu.

— Pentru nimicu, — response Ardeleanu redicandu-o de diosu. Tu nu m'ai vatematu cu nimicu. Eu am facutu, ce-mi dictà anim'a ceea ce atátu de tare te iubesc. Acum ea e indestulita, cà-ci fericirea ta o va face sè tresalte si

in mormentu. Dupa ast'a elu se aruncà pe calulu seu, ce-i-lu aduse unu copilu de la o casa.

— Fiti cu Ddieu! — dîse elu, apoi disparù in fuga printre dëluri.

— Iertare . . . iertare, — strigà inca Mariuca si ochii ei se implura de lacrimi. Ea se luà in fuga dupa elu, inse se opri rapede si indreptandu-se catra Giorgiu continuà cù vorbe desperate: Vedi se duce . . . se duce . . . elu celu mai mare binefacatoriu alu nostru, caruia eu i sum detória cu viéti'a. Si apoi ôre eu sè nu-lu urmarescu? Eu, care am vatematu pe angerulu meu. Oh! mama! mama! Tu m'ai blastemá din mormentu, déca nu i-asiu fi recunoscátoria . . .

— Sè-lu cercetâmu pe totu loculu, — intrerupse Giorgiu, — sè-lu cercetâmu, draga Mariuca, si sè-i resplatimu macaru si chiar cu nimicirea fericirii nóstre. Viéti'a nóstra si altmîntre este a lui.

— Sè mergemu . . . sè mergemu dara, — adause Mariuca.

## VI.

Ei erau deja pe cale catra satulu loru unde sperau sè-lu afle mai degraba.

Mariuca erá atâtu de trista, încâtu nu graiá nici macaru unu cuventu. In intrulu ei fierbiá o lupta puternica de simtieminte opuse.

Naintea ei stá fericirea si nefericirea in tóta puterea loru.

Giorgiu erá langa ea, elu erá fericirea ei.

Inse in intrulu seu par' cà totu audiá cuvintele impunátorie ale mumei sale.

Si ea sè nu implinésca ultim'a ei dorintia? O, nu! nu!

Ea iubiá lumea, o iubiá tare si curatu ca si florile deminetiei si ca o anima inocenta pe a carei corde nu resuna, decâtu o fantasía melancolica, dulce dar trista.

O! ea iubiá lumea, pentru cà anim'a ei erá a lui Giorgiu; dar iubiá inca si mai tare pe cei ce o-au pusu in stare sè cunósca lumea, pe cei ce i-au datu esistintia, pe parintii sei.

Cine a iubit u odata cu pasiune, cum iubiá Maria, si a carui memoria i represinta inca farmeculu dulce alu copilariei, candu se leganá cu dulcétia pe sinulu fragedu alu mumei sale, care lu-stringea la anima cu caldura, lunutriá si padiá — acel'a póte câtu de pucinu

sè-si faca o inchipuire debila despre desperatiunea Mariei in momintele acele.

Mariuca iubiá pe Giorgiu, lu-iubiá asié de tare ca viéti'a junetiei dulci, dar iubiá si mai multu ca viéti'a pe parintii sei, si dómne! cine ar puté refusá unui parinte ceva . . . si apoi inca . . . chiar ultim'a lui dorintia?

Ei i se deschideau dóue cali: un'a i promisea viéti'a dulce in cerculu iubitului seu, dar si o consciintia neliniscita, si a dóu'a o trista dar cu consciintia curata.

Ea sperá sè póta celu pucinu primf iertare de la elu, apoi cu dulce si muriá.

\* \* \*

Dupa caletoria de vr'o trei dîle ajunsera langa satulu loru natalu, obositi de cale si de suferintie.

Pe candu se apropiiau de satu, ei audira clopotele sunandu.

Ele revocara in pepturile loru tóte suvenirile dulci si triste ale trecutului.

Sunetulu loru erá chiar asié de misticu ca si odinióra . . . atunci . . . candu Mariuca stringea flori de iubire amantului ei . . . dar si asié de tristu ca si candu resunau odata dupa muma sa . . .

La reamintirea despre mum'a sa Maria incepù a plange.

Clopotele incetara deodata, si ei totu mai inaintau tacuti. Si ei erau deja naintea mormentariului, care se intindea in capetulu satului de a drépt'a calei.

Maria intrà in mormentariu, dupa ea si Giorgiu.

Ea sarutà crucile parintiloru sei, apoi ingenunchiá naintea morminteloru acelora si incepù a se rugá plangèndu.

Giorgiu o compatimì si o imità.

Ei nici nu observara, cà in apropiarea loru doi ómeni trageau pamentu pe unu cadavru inmormentatu ceva mai nainte.

— Pe cine inmormentati? — intrebà Giorgiu observandu-i.

— Pe fetiorulu Ardeleanului, — respunse unu ingropatoriu.

Mariuca se scolà rapede in picioare la audiulu acestoru vorbe. Ochii si faci'a ei denunciau o desperare adanca. Scóse unu tîpetu puternicu si cadìu la pamentu lestinata.

Numai peste patru dîle si-veni in simtîri, inse atunci Maria erá — nebuna!

\* \* \*

Asta-di ea zace in marginea riuletiului, unde o gasira inecatá nesce pescari.

Junimea satului o canta si asta-di intr'o doina placuta, éra copfii primavér'a si-facu fluere din salcile, ce se afla la mormentulu ei.

Giorgiu a peritu de atunci din satu. Nimenia nu scie ce s'a facutu.

Pastorii spunu, cà la fia-care mediu-de-nópte unu tineru plange pe mormentulu Mariucei.

Toti dîcu, cà e sufletulu lui Giorgiu.

Ionu Lemacu.

## Amorulu teu.

Putinte e caldur'a, ce sórele revérsa,  
Putinti a sale radie, ce lumea luminéza;  
Dar multu e mai puternicu si mai farmecatoriu  
Ascunsulu focu din peptu-ti, ardinte de amoru . . .

Caldur'a si lumin'a cu sórele dispare,  
Candu nóptea 'ntunecósa pe orizontu apare;  
Dar nu, copila! amoru-ti, pe care-lu tîni secretu,  
Dar care-lu vedu prin ochii-ti adancu in alu teu  
peptu . . .

Elu trebue s'apara in tót' a sa marire,  
Sè póta dá caldura, lumina, fericire;  
Dar tu, copila draga, chiar far' a te vedé,  
Mi-impli cu deliciu si-amoru anim'a mea.

Atátu de viu lucece imaginea-ti in mine,  
Incátu deja-su ferice, candu me gandescu la tine;  
Cà-ci foculu, ce din ochii-ti in peptu-mi s'a  
unitu,  
Unesce-a mea fintia cu chipulu teu iubit u . . .

A. Radu.

## Pamentulu

in timpulu ante istoricu.

(Urmare si fine.)

Renumitu e chitulu Zeuglodon, de 60 urme lungu, alu caruia scheletu se afla in muzeulu din Berlin, cumperatu de regele Fridericu Vilhelmu IV de la óre-care Koch, celu ce aretá acelu monstu pe bani.

Aceste ací numite animale, asié precum au fostu, asta-di nu mai existu. Din contra in-tre scoicele petrificate din acestu timpu, sunt

cari cu cele de asta-di sémena fórte bine. Aici dara sunt diorile dîlei cei mari a inceputului claseloru si orduriloru animalice de asta-di, si acest'a se numesce intervalulu eocenu. Paturile acestui timpu sunt astrucate de alte paturi, cari contienu scoice petrificate, ce si mai bine sémena cu cele de asta-di, si acésta de mai tardîtu se numesce formatiune miocena; dupa' acea urméza formatiunile pliocene si pleistocene.

Aceste din urma sunt cele mai tinere formatiuni, si sciinti'a naturala le botéza: „diluvium“; din contra formatiunile de asta-di prin asiediarea pe fundulu riuriloru si mari-loru se numesce „alluvium.“

## IV. Epoc'a ghiatiei.

In timpulu mioceneloru a domnit in partea nordica a pamentului o clima tropica, si pana in apropiarea polului infasiuratu de ghiatia, crescea finiculu si laurulu. Pe piscurile cele plesie ale muntiloru de asta-di, sub temperatur'a tropica de atunci, inverdiau frumosu padurile de ceru si fagu, de platani si teiu; inse Grönlandia érá atunci o tíera verde placuta. Cu timpulu inse s'a schimbatu acést'a. Seculii cei de primavéra, frumosi si caldurosi s'au schimbatu cu frigu mare. Se pare romantica acésta coplestre a iernei, acea parte a pamentului, unde mai nainte érá véra numai; dar fapt'a e necontestabila, de óre-ce si epoc'a de ghiatia inca a lasatu urme nesterse dupa sine, precum si epoc'a de caldura si alte epoce cari probéza esistinti'a aceloru epoce. Multu a trebuitu pana s'a aflatu si priceputu acele caractere.

Asié nenumeratele franture de stanca — ca nisce stance ratecitorie séu caletorie — cari sunt preperate pe campi'a Germaniei nordice pana catra Russia, sunt de categori'a petrei stánceloru din muntii Scandinavi, asié câtu nu e mai multu indoiéla, cumca acele petre ratacite nu aru fi din Scandinavia. Opiniunea sciintiei naturale a statoritu: cumca lespedii de ghiatia a adusu aceste stance ací. In epoc'a ghiatiei Germania nordica a zacutu tóta sub apa, Scandinavia érá tóta inghiatiata, ca asta-di in Grönlandia unde sloietii spendiura de pe tiermurii de stance spre mare. Acei sloieti rum-pendu-se, au formatu munti de ghiatia. Si asta-di se potu vedé muntii de ghiatia pe calea numita Davis in America aretica, cari sunt incarcati cu franturi de stance, si cari frangan-du-se si notandu spre sudu, ducu cu sine si

incarcatura de pétra, de multe ori ursi si vulpi de mare, pana candu ghiati'a se topesce de caldur'a sudica si greomentulu portatu se afunda in mare. Déca partea cea nord-vestica a Oceanului atlanticu s'ar uscá, s'ar aflá si acolo tocmai astu-felu de stance ratacite ca pe campi'a nordica a Germaniei. Prin urmare Europa centrala a fostu candu-va sub mare, si cu zona inghiatiata.

Franturele de stance ratacitorie din Germania si Russia, vorbescu apriatu despre existenti'a epocii de ghiatia, dar mai sunt si alte documinte. Mintea scrutatória a cercatu sloietii de asta-di mai vêrtosu din Helvetia, si a afluu cã aceia se afla in o miscare minunata. Unu fluidu inghiatiatu si totu-si fluidu. Putearea miscării acesteia este grozava, nimicu nu-i póte stá in contra. Stance frante, cari i stau in cale, le duce cu sine la vale, alte petre cari apuca sub ghiatia, asié se fréca decatra sloietii cari le depórta, încátu se cunoscú urme, ca de poleire ori giluire de mana omenésca pe dinsele. In ani recorosi si ploiosi se estindu sloietii tare departe, si atunci transportéza si masse mai mari de pétra si prundu mai departe, si acele se numescú morene.

In acestu chipu s'a intemplatú si in intervalulu ghiatiei séu diluvialu; atunci sloietii Alpiloru a luatu cursu departe peste confinele loru de asta-di, si Helvetia de asta-di a fostu unu campu estinsu de sloieti, ca in Grönlandia. Asemenea a fostu si Pireneii, Vogesii, Schwarzwald si alti munti. Despre muntii Angliei si Norvegiei, nu alcum ai Nordamericiei, inca se afla urme apriate, a fi fostu sub cursulu sloietiloru. Atunci dara a domnitú o epoca de ghiatia generala, barem preste partea cea mai mare a hemisferei nóstre.

Acésta se intaresce si prin impartírea geografica a animaleloru si vegetalieloru. Cu látfrea frigului peste tienuturi cu clima temperata, tóte corpurile organice, cari n'au pututu suferi frigulu, a trebuitu sè piéra, si sè se inlocuiesca prin altele, cari asta-di numai susu la nordu se potú vedé. Cu finea epocii de ghiatia organismele de pe siesurile mai calduróse s'a retrasu éra-si spre nordu, éra cele de munte au peritu la piciórele muntelui, si numai la acea inaltíme a mai pututu vietuí, unde a fostu destulu de frigu. Asié se afla vegetalie pe muntii Europei centrale ca ratacite, sememandu fórte cu acele de pe locurile Scandinaviei, unde sunt fórte comune.

Acésta epoca de ghiatia cade in timpulu diluviului celui mare istoricu; care epoca e

cea mai tinera in desvoltarea pamentului nostru. In privinti'a timpului acestei epocii opiniunile asta-di se unescu a fi fostu celu istoricu, de si dupa numerarea aniloru de asta-di, câti ani au trecutú de la diluviulu acela, nefiindu caus'a astronomica, nu se póte ficsá pozitivu. Si asié epoc'a ghiatiei a afluu ómeni pe pamentu, pe protoparintii nostri, si saracii cum li-a fi mersu, ni putemu intipuí.

In epocelú precedente, in cari numai reptilie si animele de mare puteau vietuí, urne de omu nu se afla. Cátu ce organismele au luatu espressiune in vegetalie varie si in animalie campestre si sugatórie, indata se presinta si regele loru, „Omulu“ — invingandu si supunendu-si sie-si totu corpulu organicu.

Georgiu Trailla.

## Notitie de folosu.

**Otrava Bambu.** Indigenii din Java capeta o otrava, cu care se servescu contra inimiciloru loru, si contra careia nu s'a afluu inca remediú: taciaudu arborele bambu de la inaltímea unei incheieturi si scotiendu din launtru câte-va fibre acoperite cu ghimpi ascutiti imperceptibili. Aceste fibre candu sunt inghitite, in locu de a trece in stomacu, remanu in gátu, si de acolo trecu in organele de respiratiune. Mai imediatu se nasce o tusa violenta urmata indata dupa acést'a de inflamatiunea plamaniloru. Acésta otrava, incercata la cani aduce perderea apetitului, tusa, o sete sifrsítoria si o slabire treptata. Animalulu otravitu móre in cele din urma de inadusiéla, ca si cum ar fi sub influinti'a unui gazu deleteru.

„**Fruindia verde**“ in poesfile nóstre poporale — dupa afirmatiunea dlui Hasdeu in „Istori'a critica a Romaniloru“ — nu are o origine italica, dupa cum crede dlu Cipariu, ci s'a nascutu pe teritoriulu Daciei, in padurele Carpatiloru, d'odata cu poesi'a poporala, in care: bradulu, stegiarulu, sioimulu, sunt simbolurile de naltíme, de fortia, de vitezia; suvenirulu anticului traiu de codru mai pastrandu-se inca in obiceiulu d'a pune bradu la mirese, d'a jucá bradulu, a jucá la mirésa in prediu'a cununielorú séu in diu'a cununielorú inainte d'a porni la biserica; obiceiú ce la nici unu altu poporu nu se gasesce.

# S A E O N U ?

## G a s c a n i s m u .

Dintre cei ce se devotéza nobilei profesiunii de publicisti, multi credu, că frumsetiea stilului stă în termeni radicali, că limb'a cea mai placută e cea mai neintielésa. Multi éra-si, simtindu-se, că nu posedu talentulu de scriitoru, dar avendu mani'a de autoru, se nevoiescu a mascá lips'a talentului printr'unu limbagiu neinteligibilu nici loru nici altora. D'ací, si spre acestu fine, i vedi intrebuintiandu cu gramad'a termini neusitati in nici o idioma, séu avendu cu totulu alta semnificatiune de aceea pe care credu c'o au, frase fara nici unu intielesu, scrise c'o ortografia ce nu sémena cu a nici unei limbi din cele cunoscute, precum :

Redion (de la vorb'a francesa raison,) in locu de ratiune, cuventu; aventura, voindu sé dica evenimentu; regretu, in locu de parere-de-reu, durere; pansivitate, in locu de atitudine ganditória, stare cugetatória; tandretia, in locu de tineretie, duosia, amóre; developatiune . . . desvoltare; n'au atinsasara . . . n'au atinsu, n'au ajunsu; lasiu . . . desanimatu, de nimicu, misielu; marsianta (marchante) . . . mercanta, negutiatorésa, negotianta, curtarisá . . . curta; concherare . . . concistare, cucerire; randevu . . . intalnire; voiagiu . . . caletoria; ambarasada . . . incurcatura, zapacéla; migrena . . . durere de capu; amuzanta (amuzante) . . . placuta, desfetatória; si alte asemenea.

Acésta despre termini.

Éca acum si despre frase :

„Aproposa surprindere; vis-à-viulu Caterinei; eclatantu de frumusetie; fictivități perdute si ratacite; omage poetice, dramatico-nationali, „—si altele mai desiantiate de câtu aceste, infectandu romanurile, nuvelele, calendarele pretinse serióse si cari acum de currendu forméza cea mai „amuzanta“ grupa in unele articule, critice etc. si facu limb'a nepriceputa si uriciósa. Semnalandu acésta, n'am facutu de câtu a enumerá câti-va termini plichticosi, urlatori, din sutele cu cari se inlocuiescu terminii romanesci plini de naturalu si de gratia de unii scriitori. Candu inse cine-va ar face unoru asemenea scrieri o analiza gramaticala si logica, n'ar remané mai nimicu nestersu. Criticulu celu mai indulginte, celu mai generosu, celu mai pre-dispusu in favórea scriitoriului aru trage cu buretele peste dinsele, pentru onórea limbei atátu de crudu maltratata. Si ce ar puté crutiá? Mai toti terminii nu sunt romanesci si unii dintr'insii sunt straini ori-carei idiome; constructiunea fraseloru e nu numai in contra reguleloru gramaticale care se invétia in scóla, dar si-a geniului limbei cu care crescemu.

Teatrulu se profanéza, díce scriitoriulu unoru reviste teatrale, spre a loví in directoru pentru interese egoiste. Dar limb'a nu se profanéza cu critice de aceste?

Nu facu parte din aceia carii voiescu sé oprésca progresulu lumineloru: dorescu din totu sufletulu ca toti sé serie spre respandirea adeveturiloru salutarie, cunoscintieloru utile, inse sé-si dea ostenéla a cití pe autorii romani cei renumiti, sé studieze istori'a, se

aiba celu putínu notiuni de sciinti'a universalá, sé consulte in totu momentulu dictionarele, cà-ci, ca sé seria cine-va, trebue sé aiba mai antáiu idei si apoi sé scia a le exprime intr'o limba armoniósá si intielésá.

Cei ce au iubire de literatura, potu deveni buni scriitori, dandu-si mai multa ostenéla si desobicinundu-se a cautá eruditiunea si frumosulu la termeni inflati in barbarismi. Defectulu celu mare alu multora este inse, că voiescu sé aiba tóte d'a gata, fara labóre, fara sacrificiulu placeriloru si câtu s'aru puté mai currendu.

Sunt scriitori mari europeni cari au lucratu la o carte câte dóue-dieci de ani; noi voimu sé avemu asemenea opere in câte-va luni, si déca se póte, in câte-va díle séu nici odata: ni e uritu lucrulu, ni lipsescu dóue virtuti esentiale: paciinti'a si perseveranti'a si de aceea multi nu facu mai nimicu bunu.

Si apoi nu avemu numai defectulu indolintiei, otiosității, ci si alu mandricei, alu arogantieci.

Índata ce scriemu câte ce-va, câte unu articulu ori-cátu de slutu, voimu sé ni se inchine lumea ca la nesce genii; índata ce amu luatú o péna in mana, voimu sé fimu încoronati la Capitoliu.

Literati, publicisti si mai multe nu, si apoi limb'a, cum o scriemu, e mai putínu de câtu o idioma, e unu limbagiu intielesu numai de noi câti-va cari o scriemu.

Si-apoi celu putínu déca amu scrie din amóre catra sciintia. Dar nu: scriemu numai ca sé scia lumea că esistámu, că, bine séu reu, ne aflámu pe pamentu.

Candú unoru asemenea autori li se facu juste observatiuni d'aceste totu prin presa, ei esclama: triumfu, triumfu! Scopulu meu esto ajunsu, cà-ci scriindu astu-felu, intentiunea mea n'a fostu de câtu a face sé se ocupe lumea de cutare lucru.

Erostratu, unu omu obscuru care vietuía in secululu IV înainte de Christu, dandu focu templulu Dianei din Efesu, totu acésta intentiune a avutu: sé faca a se ocupá lumea de incendiulu unui edificiu, care erá una din cele siepte minuni ale lumi, si prin urmare, si de incendiatoru.

Éca pentru ce scriu unii; bine séu reu, sé faca sgomotu. Grandomani'a e unu morbu alu epocci.

Iubescu pré multu junimea si punu pré multa sperantia in ea, ca sé nu me intristezu candu vediu că vine, nu spre a implini ceea ce a inceputu generatiunea trecuta, ci spre a stricá.

Mai multu de unu patraru de seculu s'au lupatú betranii, dintre cari unii au muritu si putíni au mai remasu, sé purifice limb'a de slavonismi, de grecismi, de turcismi, cari o faceau necunoscuta in ochii lumii, si-acum, ceea ce se numesce generatiune actuala s'o confunde din nou asta-di in frantiusismi si mane in germanismi?

N. B. Locusteanu.



## Comet'a a sositu.

— *Conversare cu cetitóriele.* —

Asié e, dómneloru si domniloru, comet'a prorocita a sositu. Ve juru, cà nu mintiescu. Déca nu-mi credeti, uitati-ve pe coriu in serile de acuma! Eu inca am vediutu-o, si dimpreuna cu mine o mai vediura o multime de ómeni, cari sér'a n'au altu lucru decátu sè se uite la ceriu.

Ea are o còda (slepu) de focu, care ar face onóre si dameloru nóstru de pe promenade; dar totu odata ea are si privilegiulu, ca barbatii din Asociatiunea pentru calcarea slepului sè nici nu se póta apropiá de dins'a.

Déca a nu-si temeá còd'a, se apropiá mai tare de noi, dar astu-felu stimat'a nóstra caletória a aflatu cu cale a remané in departare cam de cincii milióne optu sute de mii de mile.

\*

— Curiosu, — dîse eri sér'a o dama in chioscu, — eu am ganditu, cà comet'a e multu mai aprópe.

— Da, da, — i respunse unu tineru, — chiar pentru acést'a se canta: „Tu mi-esti aprópe, si totu-si asié departe.“

\*

Dar, gluma de gluma, onorat'a nóstra cometa nu credu sè pré fia si — onorabila, adeca si vrednica de onóre.

Sciti pentru ce?

Pentru cà déca ea ar fi o fiantia — cum se cade, n'ar amblá asié tardîu, nóptea, singura — fara gardo-de-damo.

\*

O blondina luandu in gingasiele-i mani o inghiatiata, intrebà de seladonulu ei:

— Óre si cometei i este atátu de caldu, ca si nóue aice josu in Budapesta?

— Siguru, — respunse acel'a, — chiar din caus'a acést'a apare ea nóptea, dupa ce s'au lasatu recorile.

\*

— Ce este comet'a? — intrebà o bruneta de calerulu ei, care nu cautá stéu'a susu, ci josu in ochii ei.

— Comet'a . . . comet'a . . .

— A! vediu, cà nu scfi. Ti-o spunu dara eu. Comet'a este o stéua fixa. Scii pentru ce?

— Ba.

— Pentru cà tóta lumea o — *fixéza*.

Dam'a erá gormana, si vorbiá germanesce.

*Figaro.*

## CE E NOU?

\*\* (*Maj. Sa regele*) in dílele de 22, 23 si 24 septemvru va petrece la Aradu, insocitu de archiducele Albrecht.

\*\* (*Domnulu si dómna României*), dimpreuna cu príncepele Leopoldu, fratele domnitoriului, au plecatu la manastirea Sinaia langa Brasiovu. Remanendu acolo câtu-va timp, voru plecá in Germania. Dómna va merge mai antâiu la báile de la Franzensbad si

de acolo la insul'a Vigt, unde va petrece si imperatós'a Austro-Ungariei.

\*\* (*Camer'a deputatiloru Ungariei*) dílele trecute a desbatutu nóu'a lege electorala, séu mai bine intregirea legii din 1848. Dintre toti oratorii mai mare efectu a facutu deputatulu sèrbu dlu dr. Polit, care a desvoltatu cu multu talentu program'a natiuniloru nemagiare. Deputatulu magiaru dlu Mocsáry a pledatu cu multa energia interesele Romaniloru din Transilvania, ceea ce a si provocatu nesce espectoratiuni drastice din partea lui Tisza Kálmán. Dintre deputatii romani au vorbitu dnii: Babesiu, Stanescu, Gozmanu, Desseanu si Popu.

\*\* (*Comet'a de acuma*), care de câte-va seri se póte vedé si cu ochii liberi, fu descoperita la 17 aprile de Coggia, de la observatoriulu din Marsilia. Trecerea la perihelia va avé locu la 11 juliu, comet'a va fi atunci la 25 milióne leghe de sóre; stralucirea lui cresce, cu câtu se apropia. La 12 juliu, de si nu asié stralucitória la cometele de la 1858 si 1862, se va desvoltá de ajunsu. Acésta cometa va trece la mare departare de pamentu.

\*\* (*Escursiune la Pompei*.) In 15 septemvru se va arangiá o escursiune din Budapesta la Herculeanum si Pompei. Mergéndu si vîindu, caletorii se voru oprí in urmatóriele orasie: Triestu, Venetia, Florentia, Roma, Neapolea, Pompei, Pisa, Bologna, Turinu, Milanu, Verona. Fia-care biletu va avé valóre pe 60 de díle, pretiulu pe clas'a a dóu'a va fi 105 fi.

\*\* (*Serbarea unei invingeri*.) Bravulu regimentu romanescu Baden a serbatu la 24 juniu in Alba-Iulia a opt'a aniversaria a invingerii reportate in batal'a de la Custozza in anulu 1866.

\*\* (*O drama din Bucuresci*.) Petre Ionu, gine-rele repausatului Ghitia Ulterulu, dà bani cu imprumutu cu o dobanda fórte mare. Din cei cari se imprumutaseru la dînsulu erá si unu serbu a nume Mosiulu, care intardiase cu plat'a datoriei, din care causa fusese trasu in judecata, si Petre Ionu castigase procesulu, care durase mai multi ani. Mercuri, se duse Petre Ionu cu portarelulu Badulescu la Mosiulu a casa si i spusera cà o sè-lu scótia afara din casa. Mosiulu se rugà de creditoru ca sè-lu mai ingaduie pana la St. Demetriu. Creditorulu i respunse, cà póte sè-lu lasa inca optu díle sè siéda, pana si-o gasi casa, dara mai multu nu póte sè-lu lasa. Dupa terminarea afaceriloru, portarelulu esí, éra Petre Ionu remase mai in urma. Atunci Mosiulu infuriatu scóse unu cutítu de la brâu, se repedí a supra lui Petre, si lu-injunghia in pantece, in partea drépta sub cóste. Cumatrulu lui Petre, a nume Anghelu, a saritu sè scape pe Petre. Mosiulu inse i dete si lui o lovitura de cutítu, se aruncà din nou a supra lui Petre care se vaitá, si pe la spate i infige cutítulu, dupa care lovitura cadíu la pamentu mortu. Anghelu dupa lovitur'a ce primise, avusese tari'a de a se legá cu bráulu la rana, si desperatu puse man'a pe unu paru, se repedí a supra Mosiului si i trase lovituri in capu. La vederea acestora, portarelulu pléca, si avocatulu lui Petre se duce la procurore, si venindu la fat'a locului incheia unu procesu verbalu si duse pe Petre si pe Mosiulu la spitalulu Colticia, ér pe Anghelu la spitalulu Mavroghe-ni. Nu se scie déca Mosiulu si Anghelu mai traiescu. („Olt.“)

\*\* (*La loter'ia filantropica de statu*) nrulu 3,681 a câstigatu o suta de mii de fi.

\*\* (*Bolire lunga.*) O femeia din Sibîiu, cu numele Maria Deutschmann, la anulu 15-le alu vietii sale, in 22 iuliu 1828 s'a bolnavitu, si de atunce zace totu in patu.

\*\* (*Arderea cadavreloru.*) Magistratulu orasiului Viena a primitu propunerea d'a se face incercari cu arderea cadavreloru. Cu esecutare e insarcinatu unu fabricantu din Lipsi'a.

\*\* (*Principele Milan alu Serbiei*) va plecá dilele aceste la Berlinu si la Roma.

\*\* (*Principele Muntenegrului*) va merge inca in vér'a acést'a la Bucuresci.

\*\* (*Palma, sabia etc.*) Din orasiulu Peatra se scrie, cá o scena fórte regretabila a avutu locu intre dlu Anghelu Sachelari si dlu V. Sturza. Aflandu-se amendoi intr'o casa, s'a intemplatu cá la esirea cam repede a dlui Sturza pe usia s'a lovitu peptu in peptu cu dlu Sachelari, care intrá atunci. In urm'a ciocnirii nevoluntare, urmata intre amendoi, dlu Sturza cerú ca dlu Sachelari sè-i faca scuse, ceea ce acést'a refusá. A dóu'a di dlu Sturza intelnindu pe dlu Sachelari pe strada, lu-loví cu palm'a; dlu Sachelari scóse repede sabi'a din téca si o implantá in cóst'a dlui Sturza.

\*\* (*O nenorocire grozava.*) Doi lucratori zidari lucrau in diminéti'a de 25 l. tr. pe la optu óre, la alu cincilea etagiu alu unei case din strad'a Laborde, la Paris, candu d'odata, una din fringhiile cari sustíneau schel'a rupendu-se, ei se prevalira in spaciú. Unulu dintr'insii, a nume Martin Victor, cadih pe pamentu, unde si-franse piciorulu dreótu; celalaltu, a carui identitate nu s'a pututu stabili, fu opritu in caderea lui prin o grila de feru care se aflá josu. Unu feru i trecú prin corpu, ca o frigare, strapungéndu-lu in tóta lungimea. Mai multe persóne, marture la acestu grozavu incidinte, fugira típandu de spaima si acoperindu-si ochii cu manile, in timpu ce altii, mai tari, stapenindu-si emotiunea alergara spre ajutorulu celoru doi nefericiti. Inainte inse d'a se apropiá ei de grila, celu care cadiuse in tépa si-si daduse sufletulu. Cadavrulu a fostu dusu la Morga. Cátu despre celu cu piciorulu frantu a fostu condusu la spitalulu Beaujou, unde, vedindu-se gravitatea casului, a fostu admisu pe data.

\*\* (*Unu lotru periculosu*) se persecuta acuma prin giurulu Dobritínului. Numele lui e Gavrilu Dobosiu, petrece in padurile Dobritínului si Paleului, dar face excursiuni pana pe la Oradea-mare, Timisióra si Budapesta. Elu a scapatu mai de multe ori din manile justitiei, fugindu chiar si din temnitia. Dobosiu e Romanu.

#### Flamur'a lui Hymen.

♂ (*Dlu Ladislau Craciunescu,*) jude regescu in Cubinu, la 12 iuliu va pasi inaintea altariului la Folia cu domnisióra Emilia Groller-Mildensee.

♂ (*Dlu Constantinu Rosetti-Soescu,*) fratele principesei Elena Cuza, s'a cununatu la Iasi cu domnisióra Sofia Doniciu, fié'a renumitulu fabulistu romanu Alesandru Doniciu

♂ (*Dlu Simeonu Beu,*) oficialu dominalu de padure in Mediasiu a condusu la altariu pe domnisióra Maria V. Barcianu din S. Sabisiu in Ardealu.

#### Biserica si scóla.

‡ (*Memorandu catra Pr. Ssa episcopulu Olteanu.*) Preotímea romana din archidiaconatulu Satmariului,

din o conferintia tienuta la 5 maiu, a adresatu noului episcopu din Oradea-mare unu memorandu, prin care se cere: 1) reactivarea sínódeloru, la care sè participe si mireni; 2) imbunetatírea subsistintiei preotiloru, invetiatoriloru si cantoriloru; 3) sistemisarna congrueloru parochiale; 4) introducerea lectice; 5) segregarea competintieloru de padure; 6) deducerea sinoptica a administrárii peculieloru bisericesei; 7) unu statutu de insocire a invetiatoriloru poporali; 8) infiintierea unui seminariu diecesanu; 9) imbunetatírea stárii gimnsiului de Beiusiu; 10) infiintierea unei tipografii diecesane; 11) oprirea posesoriloru straini d'a restringe pe servitorii loru romani d'a lucrá si in serbatori; 12) succursu din fondulu religunariu pentru ajutorarea bisericeiloru; 13) neurmarierea preotiloru pentru credintiele loru politice.

‡ (*Dlu N. Catargi*) au oferitu 300 lei noi, pentru cumparare de premii, spre incuragiarea eleviloru scóleloru nationale din Galati, cari s'au distinsu la studii.

‡ (*Solidaritate intre reuniunile invetiatoresci*) se propune intr'unu diuariu de catra dlu Gavrilu Trifu, vice-presiedintele reuniunii invetiatoriloru romani din Selagiu. Acésta solidaritate ar consiste in corespundintia reuniuniloru si comunicarea decisiuniloru respective. Urmarea de siguru ar aduce folóse, si de aceea noi salutámu cu bucuria acésta propunere.

#### Societati si institute.

‡ (*Societatea „Petru Maioru“*) a junimei romane din Budapesta, la 5 iuliu a tienutu siedinti'a sa generala de incheiare.

‡ (*Pentru emanciparca femeiloru.*) In Ravenna s'a constituitu la 1870 unu comitetu cosmico-umanitariu de catra domnisióra Atenaida Zahira Pieromaldi. Scopulu acestui comitetu este d'a lucrá in favorulu emancipárii femeiloru. Acestu comitetu de curendu a infiintiatu si la Bucuresci unu sub-comitetu.

‡ (*„Societatea Petru Maioru“*) a junimii romane din Budapesta róga pe acei domni, cari au esemplare din opurile lui Petru Maioru, a le oferí Societáti pentru unu pretiu óre-care.

‡ (*Teodoru Ortway*) a tienutu in siedinti'a din urma a societáti istorice magiare o conferintia despre „Epigrafic'a si chart'a Daciei in editiunea lui Mommsen.“

‡ (*Societatea de lectura „Julia“*) a junimei universitare din Clusiu, finindu-si desbaterca statutelor sal provisórie, le va tramite la ministeriu spre intarire. Scopulu acestei societáti, afara de cultivarea sciintieloru si prin acést'a progresarea in cultura, este desvoltarea spirituala a junimei nóstre. Spre ajungerea acestui scopu societatea a decisu, conformu statutelor sal provisorie, ca sè tiena in iuliu a dóu'a siedintia publica impreunata cu jocu, a carui venitu va cadé in folosulu seu.

#### Literatura.

\* (*Atragemu atentiunea*) cetitoriloru nostru la articolulu „Gascanismu“ din Salonu, pe care lu-reproducemu dupa diuariulu „Romanulu.“

✕ \* (*La „Roumanie contemporaine“*) se va numí o nóua revista francesa, care va aparé la Paris sub re-

dactiunea dlui Fridericu Damé. Acésta revista are sê fia literaria, sciintifica, economica si industrială, ocupandu-se mai alesu in a face Romanî'a cunoscută. Pre-tiulu pe anu 50 fr.

\* (Dlu I. C. Tacitu,) profesoru la gimnasiulu romanescu din Brasiovu a scosu la lumina: „Gramatic'ă latina“, teoretico-practica cu vocabulariu latino-romanu si romano-latinu si de nume proprie. Partea I. Formele regulate, pentru clas'a I gimnasială.

\* (Pentru scôtele poporale romane) dlu Tuducescu, invetiatoriu in Lipova, a scrisu „Istori'a Romaniloru“, care se imparte in 40 de prelectiuni si 36 de ocupatiuni.

\* („Revist'a Contimporna“) nr. 6 contine urmatôriile: Mirés'a strigoiului, poesia de M. Zamfirescu, — Revisorulu Generalu, comedia in 3 acte dupa Gol de P. Gradisteanu, (fine), — Quiproquo, poesia de N. Scurtescu, — O corespundintia epistolara, de S. Perieteanu Buzeu, — Poetulu, poesia de Ciru Economu, — Omulu, de St. C. Mihalescu, — Câte-va cuvinte la adres'a „Convorbiriloru literarie“, de P. Gradisteanu.

\* (Vocabulariulu romano-francesu) lucratu dupa Dictionariulu Academiei francesce, dupa alu lui Napoleone Landais si alte dictionare latine, italiene etc. de Ioanu Costinescu primitu de efori'a scôteloru in an. 1858 si terminatu in 1870 doue volume formatu de lexiconu, se afla de vendiare la Bucuresti. Pretiu l. n. 20.

\* (Dictionariulu academiei romane.) A esitu de sub presa si se afla de vendiare fascicululu XXII, tom. II (fasc. 5) din „Dictionariulu limbei romane“, lucratu ca proiectu, dupa insarcinarea societății academice, de Dd. A. A. Laurianu si I. C. Massimu, cu concursulu dloru I. Hodosiu si G. Baritiu.

\* (Carte juridica.) A esitu de sub tipariu si se afla de vendiare la tôte librariile din Bucuresti: „Codicele penale“ cu modificările introduse prin legea de la 20 fauru 1874, cuprindiendu tôte espicatiunile necesare, de I. C. Lerescu. Pretiulu 2 lei.

\* (Nr. 5 din „Column'a lui Traianu“) contine urmatôrele: 1. Originile pastoriei la Romani. Elemente dacice: I. Ciobanu, Baci, Stana, Urda, Branza. — Studiu de filologia comparata, de B. P. Hasdeu. 2) Scrieri vechi perdute atingetóre de Dacia, de A. Papadopolu-Calimahu 3) Vasile Alesandri. Doine si Lacrimióre. Analisa literara de Em. Cretulescu. 4) Poetulu Gregoriu Ale-andrescu. Analisa literara de B. Florescu. 5) Documente inedite, relative la istori'a romana, adunate din arhivele Venetiei de C. Esareu. 6) Colectiunea de tratate romano de M. Meteleneu, notitia bibliografica de Gr. G. Tocilescu. 7) Din poesiele lui I. A. Lapedatu. 8) Vocabularu istriano-romanu, din manuscriptele postume ale lui Ionu Maiorescu.

\* (Uricariulu.) De sub téscurile tipografiei Buciumului Romanu din Iassi, au esitu a dou'a editiune, adaugata cu mai multe documente, volumenulu I din: „Uricariu.“ Toti cei ce voru dorî a posedâ cele cinci volumene din acésta importanta colectiune pentru istori'a Romaniloru, a carora pretiu este de 35 franci, le pôte capetâ adresandu-se la librarile din Iasi.

### Industria si comerciul.

|| (In America) tôte lucrările sunt extraordinare. De câtu-va timpu s'a pusu in circulatiune unu

podu care, dupa datele ce aflămu, este celu mai mare din lume. Acestu podu este alu drumului de feru de la Mobile la Montgomery; strabate riurile Tensas si Mobile. Lungimea sa este de două-dieci si patru kilometre; este construitu de lemn si pusu pe pile cilindrice de feru, cari pile stau si dinsele pe piloturi infipte in nisipu si petrisiu pana la molasa. Constructiunea acestui podu giganticu a duratu trei ani si a costatu 7.500,000 lei: printr'insulu s'a stabilitu o comunicatiune directa intre Montgomery si Noulu-Orleans.

### Tribunale.

(Unu amoru intre două femei.) Dîarulu „Dreptulu“ din Bucuresti publica urmatôri'a curiôsă dare de sêma: La 17 maiu curentu, Curtea de Apelu din Bucuresti sect. III judicâ cu usiele inchise. Ce procesu sê fia, se intrebâ lumea. Banuiel'a cadea, cã tre-bue sê fia éra-si vre o afacere de despartîre. Nisce curiosi inse, intrigati de surisulu aprodului care, se vede, furase cu urechi'a câte-va cuvinte din scandalulu procesului, se pusera cu tóta bunavointi'a si cu neastemperulu unui gelosu sê asculte pe la usie. Ce folosu! se audiâ glasulu unui avocat; dar nu se putea distinge sîrulu vorbeloru: pêtetii si usi'a erau pré misterióse. Unulu din acesti curiosi, mai fara de lucru, se hotari a acceptâ pana sê ésa partile, ca vendiendu cine sunt, pôte sê se lumineze. In fine, usiele se deschidu. Ce sê vedi? De ambele parti câte o femeia, una mai in vêrsta si alt'a o copila. — Ce dracu, — si-dîse curiosulu nostru, nu se voru fi despartîndu două femei, cã nu puteau sê formeze nici casatoria intre ele! — Dar ori câtu ai inchide usile, ori câtu legea s'aru ingrigi, ca urechile auditorului sê nu fia scandalisate, totu-si misteriu se desvaluece, si, tocmai din caus'a incercârilor de a-lu face necunoscutu, devine mai grabniu si mai cu interesu cunoscutu. Tóta lumea indata afla, cã amendoue aceste femei erau inaintea justitiei din caus'a unei pasiuni de a iubi, si obiectulu pasiunii uneia din ele erâ... nu unu barbatu, ci cealalta mai tinera.

### Economia.

(Mijlocu de conservarea albineloru.) Obiceiulu de a ucide albinele, spre a estrage din uleie produsele lor, este fôrte condannabilu. Se pôte face estragerea in modu simplu si usioru astu-felu ca sê se golésca uleiele fara a aduce vatamare albineloru si a se espune la atacurile lor, si acurate se face in modulu urmatôriu: Se intinde pe pamentu unu lepedeu, se pune in mijlocu unu taiერი si in acest'a o batista in care s'a vei satu 2 grame de cloroformu; apoi taiერიulu se acopere cu o sita de drotu. Doi ómeni radica stupulu si lu-punu pe sita, radicandu-se cele 4 coltiuri a lepedelui spre a inveli stupulu si a concentrâ vaporii cloroformului. Indata albinele producu unu sgomotu fôrte mare, care scade din ce in ce, pana candu urmêza o taceră de môrte. Spre a fi siguru de succesu, se adauge 4 grame de cloroformu, si dupa 5 minute se radica stupulu. Sit'a este acoperita de o patura grósa de albine. Cele mai multe sunt nemiscate, pucine facu miscâri convulsive. Dupa jumetate de óra de espunere la sóre albinele se trezescu, si dupa 3 óre intra din nou in uleiulu lor ce s'au golitu pana atunei de cuprinsulu seu.

### Suvenirea mortiloru.

† (Pentru adormitul metropolitu Siaguna) s'au tînutu la 16/28 juniu in mai multe locuri parastase.

† (Sidonia Tiapu n. Sacosianu) a repausatu in Timisióra la 3 juliu in flórea etàii sale.

† (Jules Janin) a lasatu prin legatu tóta biblioteca sa orasiului natalu Saint-Etienne, cu conditiune ca pe câtu timpu va traí soci'a sa, s'o posiéda dins'a. Acésta biblioteca, care este adunata cu mari osteneli in timpu de o jumetate seclu, contine de la 6—7 mii volume. Se gasescu in ea mai tóte operile celoru mai insemnati poeti din seculii XV-le, XVI-le si alu XVII-le, precum si tóte scrierile importante aparute de 40 ani încóá, si tiparite pe chartia de China si de Olanda. „Scriitorii, díce „Le Siècle“, cunoscendu gustulu celebrului criticu pentru cartile frumóse, trageau pentru dinsulu esemplare de amatoru, cu dedicatiune in prosa séu in versuri. Jules Janin si-facea o detoria si o placere d'a le cartoná la cei mai celebrii legatori. Câte-va din aceste dedicatiuni sunt nesce adeverate prefacie manuscrise . . . Unele esemplare sunt unice. Acestu daru este pentru orasiulu Saint-Etienne o adevérata bogatia literaria si artistica.“ (Rom.)

† (Barbatulu si soci'a inmormentati de odata.) Din comun'a Bük, comitatulu Zala, se scrie, cá unu be-tranu de acolo, din clas'a inteligenta, vediendu, cá soci'a sa se afla in gur'a mortii, se duse in odai'a laterala si se impuscá. Soci'a lui murí peste cinci minute. Ambii fure inmormentati de odata. Élu inca inainte de mórtea socii sale adese ori dícea amiciloru sei, cá muríndu-i soci'a — cu care a traitu in cea mai deplina fericire — nu va fi in stare sè traiésca mai departe. Si éta a remasu — omu de parola. Rara fidelitate in timpulu de acuma!

Deslegarea ghiciturei numerice din nr. 19 :

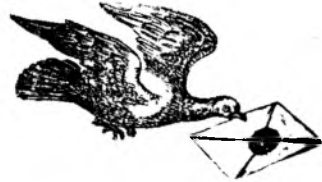
„Tinerimea romana sè alunge discordi'a!“

Deslegare buna primiramu de la dlu Ioanu Butnariu.

Deslegarea problemei de siacu din nr. 22 :

- |                       |  |                   |  |
|-----------------------|--|-------------------|--|
| <b>Albu :</b>         |  | <b>Negru :</b>    |  |
| 1) Fug. e 5 — f 6 †   |  | 1) Reg. g 5 — g 4 |  |
| 2) Rn f 7 — g 6 †     |  | 2) Rg. g 4 — h 3  |  |
| 3) Turn. d 5 — h 5 †† |  |                   |  |

### Post'a Redactiunii.



Semestrulu primu se incheia cu nrulu acest'a, — semestrulu alu doile se va incepe la 14/26 juliu.

Espeditiunea tablouriloru si cartiloru abonate s'a incheiatu in septeman'a trecuta. Cei ce nu au primitu, binevoiesca a reclamá.

Aradu. Dlui T. P. Nu „Selav. Am.“, ci „Novelele“ s'au anuntiatu. Aceste ti-s'au si tramisu.

Hatieg. Dnei L. B. Detto.

Suvenire din Ardealu. Nu se póte publicá.

Siemnitii. Doinele poporale voru urmá la rondulu loru, ca-ci de aceste avemu multe si din multe parti.

Virgilia. Cam la finea lunei viitórie. Multiamita!

Clusiu. A sositu. Peste 2—3 septemani, fiindu la rondu articoli ocazionali. Ne rogamu a acomodá ortografi'a conformu celeia adoptate de noi.

Ploesci. Dlui Z. A. Gingasi'a atentiune si afabilitate ne-a incantatu. Indata ce va fi cu putintia se va satisfacé amicabil'a cerere. Aceptamu si noi rapsodi'a. Salutari sincere!

**La finea semestrului antáiu,** vinimu sè ceremu sucursulu onorab. publicu si in viitoriu. Cu câtu acest'a va fi mai caldurosu, cu atát'a mai multu vomu fi si noi in stare a satisfacé dorintiele abonantiloru nostri.

Nu promitemu multe, dar vomu face totu ce va atêrná de la noi, pentru indestulirea publicului nostru cetitoriu.

Vomu dá nu numai lectura interesanta, placuta si instructiva, dar sperámu a puté publicá mai adese-ori si portrete si ilustratiuni.

Pretiuulu pe jumetate de anu 5 fl., pe trei luni 2 fl. 60 cr., — pentru Romanía pe jumetate de anu unu galbenu.

Totu cu acésta ocaziune reamintimu, cá abonantii nostri si-potu comandá de la noi urmatóriele carti : „Cavalerii noptii“, romanu din limb'a francesca, in cinci tomuri, tóte la olalta constau 2 fl. 50 cr. ; — „De unde nu este rentórcere“, romanu intr'unu tomu, 50 cr., — „Nouvelle“ de Iosifu Vulcanu, trei tomuri, tómulu antáiu si alu doile câte 50 cr., alu treile 1 fl.

Precum si aceste tablouri : Alesandru domnu alu Moldovei primindu insemnele domniei, — Coriolanu si Veturia, — Inaugurarea academiei romane in Bucuresci, — Traianu cu óstea trece Dunarea, — si portretulu lui Ionu Brateanu, fia-care consta câte 60 cr.

Budapesta 15/27 juniu 1874.

Redactoru si editoru :

**Iosifu Vulcanu.**

Proprietariu, redactoru respunditoru si editoriu : IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1874. Calea tieriei nr. 39.

**Esemplare complete mai avemu din inceputulu anului.**